

TAINA NIEMI

**ÄMPÄRI-
KESÄ**

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© 2024 Taina Niemi ja Kustannusosakeyhtiö Otava
ISBN 978-951-1-47942-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

K:lle

Sinä olit luonani pimeässä, kun aloin näkyä.

Vilja-Tuulia Huotarinen

LAUANTAI 3.6.

JERE

klo 9.02

Rehtori astelee puhujanpönttöön korot kopisten ja kiertää katseellaan ensin yleisön, sitten meidät lavalla istuvat. On niin hiljaista että kuulen, kun jonkun maha kurisee. *Kullipillupalli*, ajattelen niin kuin aina tällaisina hetkinä. Juhlissa iskee jostain syystä pakottava halu rikkoa teennäinen tunnelma huutamalla jotain. Pelkään että joskus vielä niin tosiaan käy, suusta purkautuu joku hallitsematon ryöppy.

Meidän luokalla oli alakoulussa poika, jolla oli tourette. Se kiroili kuin merirosvo. Salaa olin vähän kateellinenkin siitä, miten sen aivot ikään kuin viisveisasi kaikista sosiaalisista rajoista. Tietty tiedän nykyään, ettei tourettella oikeasti ole paljon tekemistä rohkeuden kanssa, sehän on aivosairaus siinä missä migreenikin. Silti joskus houkuttelee hirveästi ajatus, että uskaltaisi huutaa maailmalle just sen, mitä ei saisi sanoa. Se ei tosin ole kullipillupalli vaan jotain paljon mutkikkaampaa, ei sille ehkä ole edes sanoja.

”Hyvät huoltajat, koulun väki – ja ihan erityisesti: hyvät peruskoulunsa päättävät ysiluokkalaiset”, rehtori aloittaa.

Sillä ei koskaan ole puhuessa papereita mukana, joten on mahdoton tietää, kauanko piina tulee kestämään. Yleensä aika kauan,

reksi on sen verran tykästynyt omaan ääneensä. Ei auta muu kuin ottaa mahdollisimman mukava asento. Siis niin mukava kuin kovalla tuolilla ja monen sadan silmäparin tuijotettavana on mahdollista.

Pitäisi kai tuntua jotenkin juhlalliselta, mutta hermostuttaa vaan. Rauhoitan itseäni laskemalla yleisöä. Jokaisella penkkirivillä on kolmekymmentä paikkaa, ja vanhemmille varattuja rivejä on neljä. Se tarkoittaa noin 1,5 äitiä tai isää tai vastaavaa jokaista ysiluokkalaista kohti. Mitään puolikkaita ei näy, mikä taas meinaa, että toisilla meistä on salissa kokonainen perhe ja toisilla ei ketään.

Bongaan Niilan äidin ja isän toiselta riviltä. Kun kohtaan Niilan äidin katseen, se vähän niin kuin hypähtää innosta ja huiskuttaa muka vaivihkaa ihan sydänsilmäemojina. En voi olla hymyilemättä. Niilan isä ottaa kuvan ja näyttää peukkuja. Joskus mietin, että jos maailma olisi reilu paikka, mulle olisi osunut perhelotossa edes toinen niistä vanhemmista.

Rehtori puhuu jotain liibalaabaa siitä, miten tärkeää on uskoa itseensä ja omiin unelmiinsa. Alan hahmottaa, miksi vikalla äikäntunnilla kyhätty kollaasi on ripustettu salin seinälle.

Supinen tuli torstaina luokkaan intopiukeana värikkäiden tarralappujen kanssa. Tehdään kaikkien ysiluokkalaisten yhteinen ämpärilista, se hössötti. Kun puolet luokasta tuijotti kysymysmerkkeinä, Supinen väänsi rautalangasta: bucket list, siis lista asioista, joita haluaisi elämänsä aikana tehdä. Tai mieluiten jo tänä kesänä, Supinen sanoi, unelmathan on tehty toteutettaviksi.

”Luen nyt muutaman näiden nuorten haaveista ääneen”, reksi sanoo, ja kiitän onniani siitä että runoilin Supisen antamaan lappuun jotain tyhjänpäiväistä. Kuka hullu kertoisi suurimmat toiveensa toisille, antaisi ne jossain juhlapuheessa reposteltaviksi?

Salin ovi aukeaa kesken reksin lauseen, sydän hypähtää. Toiveista puheen ollen... Mutta tietysti se on pelkkä vaksi. Ei Reetta ole tulossa, tiedän sen, säpsyminen on turhaa.

Rehtori päättää puheensa ja saa vaisun kohteliaat aplodit. Luokanvalvojat marssivat puhujanpöntön taakse todistusnippuihin, Sieni etunenässä. Ensimmäisenä vuorossa on Artturi Aalto, tietysti. Artun porukat on kai nimivalinnalla halunneet varmistaa, että se pääsee jonon ohi aina ja kaikkialla tässä elämässä. Silloin kun ei edetä aakkosjärjestyksessä, rahasta on apua. Siitäkään siinä perheessä ei ole koskaan ollut pulaa.

Viime aikoina Arttu on tosin on ollut ekana lähinnä hankkiutumassa vaikeuksiin. Ollaan oltu samalla luokalla yhdeksän vuotta ja aina siinä tyypissä on ollut jotain varautunutta, mutta ysiluokan aikana se on muuttunut avoimen vihamieliseksi. Kehityskaari futisluopauksesta taparikolliseksi on ollut harvinaisen nopea.

Kun Arttu ajoi hiukset, pienemmät oppilaat ja osa opettajistakin alkoi luimia sitä. Omakin itsesuojeluvaisto käskää pysytellä poissa tieltä. Varsinkin sen jälkeen, kun alkoi kiertää huhuja siitä, miten se katkaisi nilkkansa. Mun elämässä on jo ihan tarpeeksi ongelmia, en kaipaa ainuttakaan lisää.

Niila sanoo, että Arttua pitäisi yrittää ymmärtää. Tyypillistä Niilaa, se on vähän sellainen Gandhi.

Nyt Arttu kömpii todistuksineen alas lavalta sen sijaan, että palaisi penkkiin. Ensin luulen, että vahingossa, ehdin jo vähän sympata sitä. Hitto miten noloa, oikea painajainen. Mutta keskisormen heiluttelu osoittaa, että tämä on ihan suunniteltu show. Artun on aina saatava ekstrahuomiota.

Seiskaluokan pikkupahikset kihertää katsomossa, joku opportunisti uskaltautuu taputtamaankin. Reksi suipistaa kirkkaanpunaisia huuliaan sen näköisenä että käyttäisi mielellään

etälamautinta, jos sellainen sattuisi käsilaukusta löytymään.

Kun salin ovi on pamahtanut kiinni, reksi viittoilee kalpeaksi käynnyttä Sientä jatkamaan. Pian ollaan jo E:ssä, Meri kopistelee ohi korkeissa kengissä ja punaisessa mekossa.

Hetkinen. Miten en ole huomannut että se on noin kaunis, vaikka ollaan istuttu matikassa koko kevät vierekkäin? Eipä sillä, että olisin osannut asialle jotain tehdä. Polynomeista on aika vaikea repiä romantiikkaa. Välitunneilla Merin bestis Matilda on aina liimattuna sen kylkeen kiinni, hyvä jos ne menevät vessaankaan yksin.

Paikalle palatessaan Meri huomaa tuijotukseni. Hymyilen nolona. Tajuan kyllä, ettei Meri ole ollenkaan mun liigaa vaan sellaisten kuin Ibu ja Asikainen ja muut futisjengiläiset, ne joilla on kalleimmat merkkivaatteet ja isoimmat egot. Mutta mitäs ihmettä? Meri vastaa katseeseen, ja sen hymy ulottuu silmiin asti.

Hadid, Hujanen, Isola. Ihan kohta on mun vuoro. Nyin kauluspaidan hihoja alaspäin. Paita on käynyt pieneksi, vaikka Reetta osti viime kesän rippijuhliin tarkoituksella liian ison.

”Laakso”, Sieni köhii. Ponkaisen ylös ja lähdän kömpelösti pujottelemaan ahtaan rivin päätyä kohti. Niila istuu reunimmaisena.

”Kullipillupalli”, se kuiskaa ilme peruslukemilla, kun pääsen kohdalle.

Tyrskähdän. Olen unohtanut, että jonain heikkona hetkenä olen kertonut Niilalle siitakin pelosta. Niilalle olen kertonut melkein kaiken.

ARTTU

klo 9.13

”Haaveilu on ihmiselle elinehto”, reksi lässyttää. ”Ilman unelmia on maailman tuulissa suuntaa ja turvapaikkaa vailla.”

Jaadijaadijaa. Naputan terveen jalan maiharilla lattiaan. Kauanko tämä paska vielä kestää? Vaksi rampaa ovensuussa ja ilmavirta saa Supisen plakaatin lepattamaan seinällä. Onkohan mun toiveet mukana? Vähän epäilen.

Reippaasti vaan Arttu, Supinen patisti ja hymyili imelää hymyään, nyt saa toivoa ihan mitä vaan. Olin raahautunut kouluun vikoiksi viikoiksi, kun Sieni oli uhkaillut, että muuten päättökari jäisi haaveeksi. Innokkaimmat kiikutti jo tarralappujaan kartongille. Hypätä kymmistä, oli joku pussy kirjoittanut. Huvipuistoja, telttareissuja, skeittitemppuja. Sellaisia toiveita tyypeillä sitten kai oli.

Revin tyhjän lappuni palasiksi ja puhalsin silpun lattialle. Supinen toi uuden. Sen hymy kuivui kasaan vasta, kun lopulta tartuin tussiin ja kirjoitin: *ryöstää sale, räjäyttää harjukangas, vetää sientä turpaan.*

Siitä seurasi tietysti taas keskisuurta kalabaliikkaa ja yksi lisäiltapäivä kuraattorin luona. Tädin pärstä oli tullut ysiluokan

aikana turhan tutuksi. Sillä oli karisevaa ripsiväriä ja leuassa muutama paksu karva, joita se aina puhuessaan näpläsi. Teki mieli lahjoittaa sille partaterä, mutta sekin olisi kai tulkittu uhkailuksi.

Tällä viimeisellä kerralla kuraattori ei enää vaivautunut esittämään kiinnostunutta, ei pyytänyt edes ottamaan luureja päästä. Ehkä se oli sijoittanut mut Toivottomien Tapausten mappiin silloin edelliskerralla, kun olin syyttänyt sen tunnekorttipakan palamaan. Pistin merkille, että huoneen nurkkaan oli sitemmin ilmestynyt pieni vaahtosammutin.

Tuijoteltiin kolme varttia vastakkaisiin suuntiin. Kai kuraattorikin haaveili jo kesälomasta, viikosta hyttysensyöttinä jollain kämäisellä vuokramökillä. Tai sitten sillä oli burnout. Ehkä se olikin meistä se, jolle olisi keskusteluapu tehnyt terää.

Reksi lopettaa johonkin sisustustauluviisauteen ja tekee puhujanpöntössä tilaa luokanvalvojille. Vihdoin päästään asiaan. Sieni rykii hermostuneena ja sanoo sitten nimeni, tietysti ihan vittuillakseen pidempänä versiona.

Kämmenet hikoaa. Näitä tilanteita vihaan yli kaiken, esillä olemista. Onneksi olin kaukaa viisas ja kävin ennen lähtöä fajan lääkelaatikolla.

Kun nousen ja lähden keppien kanssa kinkkaamaan lähemäs, Sienen katseessa välähtää jotain tummaa. Pelkoako se on? Siihen mennessä kun pääsen puhujanpöntön luo, se on saanut ripustettua kasvoilleen tekohymyn. Tai ehkä se on aitoa helpotusta siitä, että meidän yhteinen taival päättyy tähän. Ehkä ne illalla kippistävät kuraattorin kanssa sen kunniaksi.

Puristan Sienen luisevaa kättä niin lujasti, että sen suusta karkaa pieni uikahdus. Ruttaan todistuksen hupparintaskuun ja

kumarran syvään yleisön suuntaan. Samalla tulen kätevästi pyl-
listäneeksi Sienelle ja kumppaneille.

Kinkkaan suorinta tietä alas lavalta ja salin ovea kohti. Kat-
somo kohahtaa, ja reksi huhuilee mua takaisin riviin. Hetken
melkein harmittaa, ettei fajja vaivautunut paikalle. Haluaisin
nähdä sen ilmeen.

Taakseni katsomatta heilautan keskisormea hyvästiksi. Kukaan
ei tosissaan yritä pysäyttää mua. Ei ne uskalla.

MATILDA

klo 13.08

Kun meikkivideo pyörähtää alkuun Merin puhelimen näytöllä ja sama biisinpätkä alkaa ties monettako kertaa alusta, rojahdan Merin sängylle koristetyynyjen sekaan. Meri vahvistaa luomiväriarjostuksiaan suu raollaan eikä näytä edes muistavan, että olen huoneessa.

Kun etukäteen kuvittelin, miltä päättäripäivänä tuntuisi, en odottanut ainakaan tätä: pitkästyminen ja yksinäisyyttä. Jos Meri vain malttaisi jättää videonsa, voitaisiin suunnitella huomenna alkavaa reissua. Tai fiilistellä, kaikkihan on moneen kertaan suunniteltu jo.

Uskomatonta, että lähtö on huomenna! Eikä tämä ole mikä tahansa matka vaan meidän ensimmäinen ulkomaanreissu omin päin, oikea seikkailu: 30 tuntia merillä ja yöjuna Saksan rautateillä ja sitten paras osuus, viikko Merin äidin luona Berliinissä. Olen kierrellyt kaupunkia Google Mapsissa ristiin rastiin, listannut valmiiksi lähikulmien houkuttelevimmat kahvilat ja vintage-kaupat, tehnyt luettelon kiinnostavimmista museoista. Haluaisin höpötellä, hihkua ja hehkuttaa, mutta Merin katse kimpoilee peilistä näyttöön ja takaisin kuin hypnoosissa.

”Sää näyttää sittenkin aika hyvältä”, kokeilen kuitenkin. ”Se tiistain ukkoskuurokin on peruttu.”

Meri ynähtää jotain vastaukseksi. Viime aikoina kun olen puhunut reissusta, Merin kasvoilla on aina ollut sama hajamielinen, vähän ärsyyntynyt ilme. Sellainen kuin Meri odottaisi, että vihdoin tajuan antaa sille puheenvuoron. Mutta kun olen kysynyt mielipidettä johonkin, se onkin ollut hiljaa tai mumissut jotain myötäilevää.

Nykyään Meri tuntuu muutenkin jotenkin vieraalta, vaikka en tiedä miten se on mahdollista: Merihän on tutuin koko maailmassa. Meillä on eskarissa kehitetty salakieli ja ulkona omenapuun alla aikakapseli, joka haudattiin sinne seiskaluokkaa edeltävänä kesänä. Ja silti...

Yritän peittää meikkivideon renkutuksen hyräilemällä meidän keväťjuhlassa esittämää kappaletta. Se oli vanha biisi, musaopen ehdotus: Maailma on sun. Ensin bändin kanssa epäiltiin mutta sitten kuitenkin innostuttiin, ja tänä aamuna se kuulosti paremmalta kuin yksissäkään treeneissä: liikkasalin korkea katto ja juhlan tunnelma viimeistelivät kokonaisuuden. Näin miten äiti kai-voi nenäliinat esiin, eikä se ollut ainoa. Aplodit olivat kymmenen kertaa kovemmat kuin reksin puheen jälkeen.

Silti laulusta jäi outo olo. Kun kertsissä käännyin Merin puoleen, siinä kohdassa juuri ennen kuin Amina aloitti viulunsa kanssa, Meri ei katsonutkaan silmiin niin kuin aina treeneissä. Olin luullut sitä meidän yhteiseksi jutuksi, mutta Merin huomio olikin jossain ihan muualla. Melkein mokasin kakkossäkeistön alun. Mitä hittoa täällä oikein tapahtuu, mielessä takoi, ihan niin kuin aiemmin aamulla Merin talon edessä, kun näin että Meri olikin viime hetkellä päättänyt laittaa punaisen mekon, joka ei yhtään sopinut omaan asuuni.